

Vol enthousiasme lekker muziek maken

De Volkskrant 12-6-09

REPORTAGE

Donderdag trad het Leerorkest op in het Concertgebouw. Dankzij dit project leren minder bevoorrechte kinderen een instrument te bespelen.

Van onze verslaggever
Robin Gerrits

AMSTERDAM Duizenden conservatoriumstudenten oefenen zich een buik in de hoop er ooit te mogen spelen, maar hij zit er, op het podium van het Concertgebouw, met zijn viool. Faachter Jafar (11), van basisschool het Kruispunt in Amsterdam Zuidoost, zit zelfs op de plek van de eerste violist, maar wat dat is weet hij niet.

Faachter is lid van het Leerorkest, dat met 500 kinderen zo groot is dat de helft van de strijkers in de zaal zit. Die zaal is in de geschiedenis van het beroemde concerthuis nog nooit zo gekleurd geweest als donderdagochtend.

Alle (groot-)ouders van de jonge musici uit Amsterdam Zuidoost en Noord hebben zich op hun mooiest gekleed voor deze gelegenheid. In het publiek zijn een rode fez, een tulband, veel hoofddekken en een rastamuts te zien.

'Fantastisch hier te zijn', zegt Sandra Dahoe. Haar 8-jarige dochter Zobeida zit op het podium met een cello, even groot als zijzelf. Zobeida vertelt Sandra, begon in augustus op de Bijlmerontessorischool met een uur in de week les van echte muziekdocenten. Zij vindt het hartstikke leuk. Sandra was nooit eerder in het Concertgebouw.

Als je opgroeit in de Beethovestraat, kun je kiezen welk instrument je wilt leren bespelen, schetst initiatiefnemer Marco de Souza de gedachte achter het Leerorkest. Maar even verderop, en je hebt omgevingheeft nog nooit van de muziekschool gehoord, of heeft er geen geld voor.'

De Souza kwam negen jaar geleden uit Brazilië om directeur te worden van Muziekcentrum Zuidoost. Toen hij op zoek ging naar een viooldocent, kreeg hij de

Enkele jonge strijkers van het Leerorkest zitten donderdag in het Concertgebouw klaar voor hun concert.

vraag: waarvoor heb je een viooldocent nodig in de Bijlmer? Om kinderen enthousiast te maken voor iets waarmee ze normaal gesproken nooit in aanraking zouden komen.

Het project groeit nog steeds en minister Plasterk krijgt een lijst met actiepunten mee die moeten bevorderen dat kinderen vanzelf

sprekend kennismaken met muziek. Of zoals De Souza het zegt: 'Niet ieder kind wordt later schrijver, maar ieder kind moet wel leren schrijven.'

Als dirigent Kees van den Burg afdaalt naar de bok, staat iedereen op, zoals het hoort. En dan begint het. Stukken die speciaal voor hen zijn geschreven, waarbij ook leer-

lingen die pas een halfjaar een instrument bespelen kunnen meedoen. Ze ondersteunen de musici van het Nederlands Philharmonisch Orkest, die de melodische gedeeltes voor hun rekening nemen.

Maar in het muzikaal verhaal Peter en de Olijfant, geschreven door Youp van 't Hek, mag een vierdeubbele kopersectie van kinderen vol-

uit gaan om de treurende olifant een stem te geven. Een geweldige klap lawaai.

Het is hartverwarmend en ontwennig tegelijk. Het is een leermoment, ook voor de ouders. Een man wordt er misprijzend door zijn autochtone voorbuurvrouw op gewezen dat het niet gebruikelijk is je mobiel aan te laten tijdens

het concert, laat staan terug te praten als het onding tijdens Emmy Verheys solo afgaat.

Maar even later is de beller voor, al de supertrotsevader van het jongetje dat na het concert niet weet hoe snel het, tussen kinderen stoelen en instrumenten door, bij hem moet komen als hij klaarstaat met een bloem.

Foto Guus Dubbelman / de Volkskrant

Op weg naar het Concertgebouw

Vijfhonderd kinderen uit Zuidoost en Noord spelen morgen met leden van het Nederlands Philharmonisch Orkest in het Concertgebouw. Dat vergt wel wat voorbereiding. 'Ik speel al vier noten.'

HANNELOES PEN

Het is een volle bak in de gymzaal in Zuidoost waar de generale wordt gehouden. Het Leerorkest, met piepjonge musici, is zo groot dat er in verschillende groepen gerepeteerd moet worden.

Vandaag is het de beurt aan groep 5 en 6 van de Bijlmemontessori-school, de Santenkraam en het Kruispunt. Helenaal achterin, tussen twee professionele slagwerkers, staat Sheraino Misishejian (8) te glunderen achter een trom. Hij geeft een enorme roffel als de *Olifantemars* wordt gerepeteerd. Triomfantelijk kijkt hij naar de dirigent, die de muzikanten aanspoort toch echt even stil te zijn.

Narisfa Pinas (9), een meisje met gekleurde staartjes, zit rechts van de slagwerkers. Ze is bijna niet te zien achter haar harp. "Ik vind de harp wel interessant. Hij klinkt zo mooi," fluitert ze.

Op het programma staat het muzikale verhaal *Peter en de olifant*. Als het nummer van de panda aan de beurt is, mogen de harpen even voorspelen terwijl de rest van het orkest luistert. Een van de dwarsfluitjes kan niet wachten en blaast nog snel een paar noten. Ze krijgt een strenge blik toegeworpen van de docente die de groep aanvoert. "Is dat de pandabeef?" Informeert

FOTORUUD VAN ZWIET

'Is dat de pandabeef?' informeert de dirigent voorzichtig als het nummer is gespeeld.

"Bijna," zegt de docente die de harpen aanvoert.

Het Chinese meisje dat achter de xylofoon staat, mag nu ook meedoen. De dirigent wil dat ze naar hem blijft kijken en op zijn aanwijzing het "Sla als ik je een teken geef. Het maakt niet uit welke noot je raakt. Als hij maar hard is."

Sheraino (8) loopt volleerd heen en weer achter zijn slagwerk. "Ik wil al vanaf mijn vierde drummer worden. Nee, vanaf mijn derde. Ik vind het leuk om met mijn handen te werken. Het is leuk om te slaan. De viool is niks voor mij. Die geeft zo'n piepegeluid."

Het Leerorkest is een initiatief van Muziekcentrum Zuidoost (MZO) en is bedoeld om kinderen kennis te la-

ten maken met klassieke muziek.

Het is vijf jaar geleden opgericht voor de scholen in Zuidoost. Inmiddels zijn er zes scholen in Zuidoost en twee scholen in Noord bij betrokken en is er een complete symfonische bezetting met veertien instrumentengroepen. De kinderen

Ze heeft de dwarsfluit gekozen omdat die zo mooi zilver is

van groep 5 mogen zelf een instrument uitzoeken en krijgen vier jaar lang onder schooltijd les in groepjes. Ze nemen vaak groep 6 het instrument ook mee naar huis waar ze kunnen studeren.

Samen vormen de kinderen een orkest, dat dit jaar dus het stuk *Peter en de olifant* uitvoert, een verhaal van Youp van 't Hek. Actrice Gerda Havertong leest het verhaal voor en violiste Emmy Verhey is de soliste. De uitvoering vindt plaats in een hiervoor omgebouwd Concertgebouw, waar de vijfhonderd kinderen samen met veertien leden van het Nederlands Philharmonisch Orkest spelen, onderdeel van het educatief programma Nedpho Go van dit orkest.

gaan, heb je steun van thuis nodig. Je moet vierhonderd euro per jaar neertellen en een instrument kopen. Ben je in Zuid geboren dan kun je kiezen tussen hobo, gitaar en viool. Maar als je in Dordrecht bent geboren, moet je blij zijn als je een oom hebt die djembé speelt en die je dat wil leren.

Rond 11 uur loopt Verhey de gymzaal binnen. Ze neemt plaats tussen de kinderen in het orkest en speelt mee. Een meisje kijkt bewonderend naar haar op. De kinderen is verteld wie Emmy Verhey is.

"Ik heb nog nooit een handtekening op een arm gezet. Maar nu heb ik er al heel wat uitgedeeld," zegt de violiste lachend. "Ik vind het belangrijk dat elk kind de mogelijkheid krijgt muziek te maken en te dansen. Als je een muzikinstrument speelt, ben je op een andere manier met je emoties bezig. Muziek maken is leuk, ook omdat je het samen met anderen doet. Ik geniet hier zelf ook van. Radio 3 horen deze kinderen de hele dag, maar deze muziek is voor hun onbekend. Dat is heel onrechtvaardig."

Magali Koenders (7) speelt de dwarsfluit. Zij wiebelt met haar voeten heen en weer op de te grote stoel. Ze heeft voor de dwarsfluit gekozen, omdat hij zo mooi zilver is. "Oranje en zilver zijn mijn lievelingskleuren. Ik speel al vier noten: de a, b, c en g."

Lucas Kwarteng (8) zit tussen de strijkers. Hij koos voor de altviool. "Dat was mijn eerste keuze. Mijn tweede keuze was de viool en mijn derde de contrabas. Ik heb nu een paar maanden les en kan alle open snaren spelen. Nee, ik zou geen dwarsfluit willen spelen. Ik hou niet van blazen."

Concertgebouw, morgen 10 uur, gratis, wel reserveren, aertinga@muziekcentrumzuidoost.nl

verschijnen in vakbulletin voor harpisten
jaargang 22 nr 1 zomer 2009

MARCY-ANNE - HARP

CONCERTGEBOUW AMSTERDAM 11 JUNI

LEERORKEST.NL

✘ ZUIDOOST
✘ NERGENS
✘ ANDERS

Klassieke muzieklussen op basisscholen in de Bijlmer? Marco de Souza, directeur van Muziekcentrum Zuidoost, werd veelvuldig voor gek verklaard toen hij met dit plan kwam. Maar inmiddels staan de scholen in de rij om deel te nemen aan het door hem opgezette project 'Het Leerorkest'. Andrea Voets, harpstudente aan het Amsterdams Conservatorium, vond dat de harp niet mocht ontbreken. Door haar zijn er inmiddels 17 harpen aangeschaft.

TEKST: REMY VAN KESTEREN

HARPEN IN HET LEERORKEST SNARENTREKKEN IN DE BIJLMER

Vorig jaar zag tweedejaars harpstudente Andrea Voets in het inmiddels 'oude' conservatorium op de van Baerlenstraat in Amsterdam een briefje hangen. Er werden docenten gezocht voor muzieklussen in een nieuw project in zuidoost voor tal van instrumenten. Maar geen harp en Andrea wilde toch wel echt meedoen. Ze besloot meteen te bellen en de organisatie vond het een uitstekend idee om harp als instrument toe te voegen. Wat is een orkest zonder harp! Het enige probleem was geld, maar door de brede basis aan sponsors bleek dit snel geregeld.

Andrea geeft inmiddels les aan twee scholen en is vol lof over het Leerorkest. "Het is zo mooi dat deze kinderen zo'n kans krijgen. Vier jaar lang, van groep 5 t/m groep 8 krijgen ze elke week een uur les. Daarnaast spelen ze samen in een orkest, geleid door een professionele dirigent. Mij maakt het helemaal niet uit welk instrument ze spelen, als ze maar spelen! De ouders daar kunnen geen muziekles betalen en al zouden ze dat wel kunnen; de kinderen daar hebben van de meeste instrumenten nog nooit gehoord. Ze weten er helemaal niets van. Dat is een heel gek idee, maar ook heel mooi; ze zijn volledig verlost van alle voordelen over elk instrument. Met ideeën dat de harp voor meisjes zou zijn, zijn zij nooit lastiggevallen. Er komen dan ook veel jongens op af. Of je ziet ineens een groep meisjes druk in de weer met hun tuba's! In het begin dacht ook iedereen dat

al die Afrikanen wel zouden willen trommelen, maar juist de viool-, hobo- en celloklas zaten snel vol."

Het is natuurlijk lastig om kinderen zonder enige ervaring met klassieke muziek les te geven. "Je komt heel moeilijk op een niveau. Een noot in het goede ritme is al knap lastig. En het lesgeven is sowieso al behoorlijk ingewikkeld. In een groep zitten soms wel 8 drukke kinderen, die je tegelijk les moet geven! Dan is het lastig controle houden en soms moet ik ook heel kwaad worden, want ze testen je natuurlijk regelmatig uit."

Andrea gaat wekelijks naar twee scholen in de Bijlmer om harplessen te geven. "Het idee is dat ze vanaf volgend jaar de instrumenten ook mee naar huis mogen nemen om te studeren, maar daar ben ik nog een beetje huiverig voor. De kinderen wonen vaak met zeer grote families in een klein flatje. Het is meer regel dan uitzondering dat zij 5 broers en 7 zussen hebben. Ze kijken mij ook heel vreemd aan als ik zeg maar 1 zus te hebben. Maar goed, dan kan je natuurlijk niet echt verwachten dat iedereen in huis even goed op het instrument past en al helemaal niet dat er regelmatig gestemd wordt. Daarbij heb ik nog nooit ouders van de kinderen gezien. Het is lastig studeren als je ouders er misschien niet achter staan en het eerder een last vinden wanneer het kind aan het spelen is. Maar uiteindelijk is het naar huis meenemen van

"Iedereen dacht dat de Afrikanen zouden gaan trommelen"

het instrument wel essentieel om grotere stappen vooruit te kunnen doen.”

De keuze voor een instrument moeten de kinderen snel maken. Per instrument krijgen ze een proefles van 20 minuten. Het is een lastige keuze, zeker omdat het je instrument voor 4 jaar bepaald. “Ik kreeg soms 15

kinderen en had dan maar 7 harpen. Dan ben je er eigenlijk vooral mee bezig dat ze de instrumenten niet slopen. Maar het speciale aan dit project vind ik vooral dat de kinderen de mogelijkheid hebben om al die verschillende, idiote instrumenten te kiezen. Fagot, hobo, hoorn, trombone. Al die instrumenten zijn hier gelijkwaardig. Dat zie je nergens! Gitaar en piano zijn er overigens niet; die zitten immers ook niet in een orkest.”

Maar wat is nou precies de insteek van het Leerorkest? Gaat het om de (klassieke) muziek, het culturele en kunstzinnige aspect? Of dient het orkest meer een sociaal, maatschappelijk doel? Andrea: “Je mag er niet vanuit gaan dat ze technisch gezien veel bereiken. Je bent al blij als ze iets goed doen. Het gaat er vooral om dat ze het naar hun zin hebben, naar elkaar leren luisteren en samenwerken. Het is gewoon ontzettend leuk en leerzaam om samen muziek te maken. Je moet ze niet tot noten lezen dwingen, of op techniek hameren. Dan verliezen ze hun concentratie en gaan ze praten, rondlopen, moeten ze continu naar de WC en als je dat dan verbied kijken ze je met een heel pijnlijk gezicht aan. Lastig om mee om te gaan, zeker omdat ik geen schoolmuziek heb gedaan. Wat me wel erg opvalt is dat de kinderen in de Bijlmer niet lastiger zijn dan kinderen op ‘witte scholen’: die vind ik in het algemeen eigenlijk veel brutaler. De allochtone kinderen krijgen vaak toch een strengere opvoeding. De leerkrachten zijn ook strenger. En dat moet ook, want als je de orde verliest is het niet grappig. Als je gaat schreeuwen ben je verloren.”

De grote droom van Marco de Souza om alle kinderen

Andrea met 2 leerlingen uit het leerorkest

de kans geven om een instrument te bespelen en vooral om samen te spelen in een groot orkest, lijkt meer en meer te lukken. “Muziek maakt gelukkig,” stelt De Souza en dat is aan de kinderen goed te zien. Op internet is een filmpje van het eerste optreden te bekijken; grote trots op de gezichten, vol overgave spelend en stralend na afloop.

Volgens de directeur zou muziekonderwijs zo gewoon moeten zijn als taal en rekenen, want buiten het plezier dat muziek brengt maakt het slim en sociaal.

Inmiddels zijn er al vier orkesten, elk 125 kinderen sterk, die 11 juni hun debuut maken in het Concertgebouw in Amsterdam. In de toekomst wil de organisatie het aantal orkesten nog veel verder uitbreiden. Andrea: “We zijn nu ook bezig met leerplannen opzetten, het opschrijven hoe je zo’n les goed laat verlopen. Want hoe doe je dat, aan 8 kinderen tegelijk lesgeven? En verder dus het werven van fondsen, want het is een zeer kostbaar initiatief. Daarbij bouwt de Stichting Leerorkest aan een fonds om kinderen na vier jaar Leerorkest een vervolgopleiding te kunnen bieden, op het muziekcentrum of wie weet: het Conservatorium!”

